

El fenomen de la prostitució a la Jonquera: la prostitució vista des dels serveis, entitats i institucions

Judit Geli Hors

Universitat de Girona. Facultat d'Educació i Psicologia.

Resum

El present article té per objectiu analitzar el fenomen de la prostitució a la Jonquera. Per tal d'esbrinar el desenvolupament d'aquest fenomen, s'han realitzat un total de deu entrevistes a diferents membres de la Taula de la Prostitució de l'Alt Empordà. Les entrevistes s'han elaborat tenint en compte els diferents serveis, entitats i institucions que intervenen amb les treballadores sexuals. Els resultats mostraran les diferents circumstàncies que fan que les dones acabin exercint la prostitució, com per exemple, el fet de guanyar diners es comú a totes elles però les realitats són diferents en cada cas, per algunes la prioritat és poder enviar diners al seu país per poder mantenir al fills i la família que els cuida, altres les porten enganyades i treballen per un proxeneta (que moltes vegades es el marit o parella). Hi ha les que treballen a un local, altres a la carretera i per últim qui exerceix la prostitució a casa seva. Dins aquest mateix punt, es determinen les necessitats que es detecten i com intervenen els diferents serveis, entitats i institucions davant aquest fenomen. Es destaca la situació de vulnerabilitat de moltes de les dones que exerceixen la prostitució; els motius que les porten a la seva pràctica; el treball actual que s'està duent des de la Jonquera implicant a tots els agents que intervenen i treballen diàriament amb aquest col·lectiu.

Paraules clau: Prostitució, vulnerabilitat, treballadores sexuals, intervenció, La Jonquera.

Abstract

This article aims to present analyse the phenomenon of prostitution in La Jonquera. In order to find out the development of this phenomenon, a total of ten interviews have been developed with different members of the Prostitution Table's the Alt Empordà. The interviews have been prepared taking into

account the different services, entities and institutions that intervene with sex workers. The results will show the different circumstances that cause women to end up in prostitution, such as the fact of making money is common to all of them but the realities are different in each case, for some the priority is to be can sending money to their country to be can support the children and the family that takes care of them, others bring them deceived and they work for a pimp (which is often the husband or the couple). There are those who work at a local, others on the road and finally who works as a prostitute at home. In this same point the needs that are detected are determined, and how the different services, entities and institutions intervene in this phenomenon. The situation of vulnerability of many of the women who practice prostitution is highlighted; the reasons that bring them to their practice; the current work that is being carried out from La Jonquera involving all the agents that intervene and work daily with this group.

Key words: Prostitution, vulnerability, sex workers, intervention, La Jonquera.

1. Introducció

La Jonquera està situat a la comarca de l'Alt Empordà, dins la província de Girona. És un lloc amb una particularitat que el fa especial: és un poble fronterer. És aquí on es diferencia d'altres pobles, ja que rep la visita dels francesos i espanyols, dels camioners i també, compten amb grans comerços. Hi ha dos mons diferents en aquest lloc: el de les persones que van treballar a la Jonquera en una feina, i les persones que es dediquen a la prostitució, ja siguin les dones que les exerceixen, com els proxenetes i els clients (Avarguez, n.d.). La inexistència d'una llei a Espanya ha portat a que el municipi de la Jonquera hagués de crear la seva pròpia ordenança cívica per tal de regular tot el que estava succeint.

Sóc voluntària del programa Sense Sostre de Creu Roja i he pogut observar, a les sortides d'aquest voluntariat, com viuen les dones que dormen al carrer ja que algunes es dediquen a la prostitució per sobreviure. És a través de la meva vivència en aquesta entitat que em va generar aquesta inquietud per a dur a

terme un estudi per conèixer els diferents serveis, entitats i institucions que atenen al col·lectiu de dones que exerceixen la prostitució i també per saber com intervenen. La finalitat d'aquest estudi és comprendre la complexitat que implica intervenir en el fenomen de la prostitució, les necessitats que presenten les treballadores sexuals i les circumstàncies que les han dut a exercir.

Per tal de donar resposta a la finalitat d'aquest estudi, em basaré amb les entrevistes realitzades a les diferents entitats, serveis, institucions i autors, que donaran peu a la reflexió per tal d'arribar a una conclusió.

Els objectius d'aquest article són:

❖ Objectius principals:

- Entendre la complexitat del fenomen de la prostitució.
- Conèixer el funcionament de la Taula de Prostitució.

❖ Objectius secundaris:

- Saber quines necessitats presenten les treballadores sexuals, així com les circumstàncies que les porten en la pràctica de la prostitució.
- Conèixer com intervenen els diferents serveis, entitats i institucions que treballen amb les dones que exerceixen la prostitució.

2. Fonamentació teòrica

2.1. Diferències entre prostitució, tracta i tràfic

La prostitució és la utilització per part de les dones del seu propi cos, com a instrument de treball per establir una relació de servei sexual (Osborne, 2003). Tal com diu la OMS (Organización Mundial de la Salud) en què defineix la prostitució com a una activitat, ja que es tracta d'un intercanvi de serveis sexuals a canvi de diners o de qualsevol altre bé (citats per Perramon, 2011).

Tot i que amb aquestes definicions pot resultar fàcil entendre què és la prostitució, és un fenomen que engloba més enllà que tot això, donat a que hi ha organitzacions i màfies que se n'aprofiten de les condicions que han dut a les dones per exercir. És aquí on entrarem a parlar de la tracta de persones, que és la captació, trasllat, acollida o la recepció de persones que, mitjançant l'amenaça, abusa de la persona que es troba en situació de vulnerabilitat amb la finalitat d'explotar-la (Perramon, 2011). Aquesta explotació inclou els serveis sexuals, treballs o explotació forçats, esclavitud i extracció d'òrgans.

El tràfic és la facilitació de l'entrada il·legal d'una persona a un Estat on no és ni nacional ni resident permanent d'aquest país, i la seva finalitat és la d'obtenir un benefici financer o material (Perramon, 2011). Així doncs, una dona pot ser víctima de tracta o tràfic després d'haver realitzat un procés migratori com a estratègia econòmica, finalitat de la qual és ajudar a la seva família d'origen. No és gens fàcil desmantellar una xarxa de prostitució, ja que aquesta xarxa exerceix tanta pressió sobre als migrats, que la persona pateix no només per la seva pròpia seguretat sinó també per la dels seus familiars (Martín, 2006). A més si la dona ho denuncia, destaparia la seva situació d'irregularitat i això implicaria en escollir entre tornar al seu país d'origen o quedar-se amb un permís de treball (Osborne, 2003).

Cal recalcar que no totes les dones que exerceixen la prostitució estan coaccionades, és a dir, hi ha diverses circumstàncies que les porten a realitzar aquesta pràctica, i no necessàriament implica que estiguin obligades a fer-ho.

2.2. Diferència entre <<chulo>> i proxeneta

“De Paula Medeiros hace una diferenciación entre el <<chulo>>, figura de sexo masculino que depende económicamente del trabajo de la prostituta, y la <<proxeneta>> de sexo femenino, dueña de casas de prostitución, de bares, saunas o casas de relax. Para Carmona la diferencia se basa en el que el chulo o rufián vive de la trabajadora sexual sin aportar nada, mientras que el proxeneta coopera y protege a cambio de un porcentaje”. (Juliano, 2002:105)

Les dones es veuen obligades a buscar la <<protecció>> de les màfies o dels proxenetes perquè d'aquesta manera, obstaculitzen les possibilitats de ser denunciades. Tot això comporta un perill per a elles, ja que els pot generar una dependència emocional cap a ells, facilitant el seu control als <<chulos>> i proxenetes, beneficiant-se dels ingressos econòmics de les dones. La seva visió respecte als proxenetes és que els identifiquen com a parella, mentre que les altres tenen <<chulos>>, fet que complica el desmantellament de les xarxes de prostitució existents (Juliano, 2002a).

2.3. Circumstàncies de les dones

Els motius que porten a les dones a exercir la prostitució són diverses, i és per això que no es pot parlar de perfils de dones, sinó quines són les circumstàncies que les han dut a la realització d'aquesta pràctica. En tota la vida de la prostitució existeix una història de violència sexual en la infància dutes per familiars directes de les víctimes, però no totes les persones que han estat violades o abusades es dediquen a l'exercici (Lipszyc, 2013). Hi ha unes condicions prèvies en l'inici de la prostitució com és tenir baixos nivells d'escolarització, dones que provenen de famílies pobres o desestructurades, mares solteres o adolescents sense xarxa, dones immigrants en exclusió social i dones drogoaddictes. A més, s'ajunta la falta d'oportunitats o de recursos. Cal remarcar que no totes les treballadores sexuals exerceixen per aquestes causes, sinó que les circumstàncies que les porten també pot ser per exemple, per pagar-se una carrera o bé per obtenir més ingressos econòmics (Estébanez, 2002).

Malgrat que en l'actualitat la dona ja s'ha incorporat al món laboral, hi ha una discriminació cap a les dones en quan a salari, treballs precaris, atur i per altres circumstàncies de caire personal (consum de tòxics, abusos sexuals en la infància, baix nivell formatiu, etc.). Tot aquest cúmul de causes porten a les dones a la prostitució, i en alguns casos és després d'haver emprès un procés migratori. No obstant això, també hi ha altres casos que les porten a la prostitució com les xarxes de tracta de persones, obligant-les a exercir. En el cas de les dones migrades, la seva situació s'agreuja donat a la desconexió

dels recursos del seu entorn, la carència de xarxa social i la barrera idiomàtica, incrementant la seva vulnerabilitat (García i Álvarez, 2015).

Si parlem de la sortida de la prostitució, la reinserció laboral és un factor clau per garantir-ho. Els motius que porten a les dones a voler-ho deixar poden ser pel fet de tenir fills, trobar parella o bé, a causa d'una experiència traumàtica. La dona necessita molta ajuda per sortir, però el seu entorn no és capaç de donar el que necessiten. Per tant, fan falta més recursos específics que coneguin aquest fenomen per a donar l'atenció a les necessitats que requereixen, ja siguin econòmics, socials, emocionals, etc. Si no es dona el suport que necessiten les treballadores sexuals, pot tenir com a resultat final la tornada a la prostitució (García i Álvarez, 2015). Existeix un acord en perseguir i castigar a les organitzacions delictives, però en canvi, no hi ha cap acord en protegir a les dones víctimes d'aquestes organitzacions, és més, les dones només tenen permís de residència quan estan de testimonis durant el judici, però un cop acabat han de retornar al seu país d'origen. Per tant, queda en evidència la seva situació d'irregularitat (Juliano, 2002b).

Quan es parla de reinserció laboral solen ser en àmbits tradicionalment femenins com el sector dels serveis, on la retribució salarial és la més baixa. Aquest fet pot comportar a que tornin a la prostitució, ja que guanyen més en la prostitució que en una altra professió del tercer sector (Juliano, 1998). L'autonomia econòmica que els proporciona a les dones que exerceixen fa que augmenti la seva autoestima, ja que els permet guanyar diners per ajudar a la seva família i això té un component fort a llocs on es valora poc a la dona, augmentant el seu prestigi davant la seva comunitat (Juliano, 2002a).

2.4. Visions de la prostitució

Hi ha tres visions de la prostitució que són la prohibició, l'abolicionisme i la regularització de la prostitució. No obstant això, en l'actualitat es comença a parlar d'una quarta, el legalista. A continuació, es detallaran les diferents visions de prostitució:

2.4.1. Prohibició

Aquesta visió veu la part delictiva de la prostitució, ja sigui tant el consum com la seva pràctica. La dona és considerada com a una delinqüent i per tant, la llei ha de prohibir la prostitució sancionant a totes les parts implicades (les dones, els clients i altres agents), (Perramon, 2011). Aquesta perspectiva no permet cap activitat que impliqui un comerç sexual i per tant, si es realitza aquesta pràctica, queda totalment fora de la llei. És en aquest punt on les dones tenen dues alternatives per exercir la prostitució: buscar la protecció de màfies o d'un proxeneta o bé, sotmetre's a les actuacions policials. No obstant això, aquesta visió no persegueix al client (Osborne, 2003). La influència del model nord-americà de repressió explica aquesta tendència a penalitzar la prostitució (Juliano, 2002b).

A Espanya s'han analitzat els efectes de les ordenances cíviques a Lleida i Múrcia. Segons aquests resultats, el fet de dur a terme aquesta visió prohibicionista fa augmentar la vulnerabilitat de les dones degut a l'assetjament policial i a les sancions imposades (García i Álvarez, 2015). Si no s'analitza el fenomen de la prostitució amb la profunditat que requereix, hi ha el risc que per "salvar" a aquestes dones de la seva situació, es posi en pràctica aquest posicionament, i això augmenti la seva inseguretat i vulnerabilitat (Juliano, 2002a).

2.4.2. Abolicionisme

Aquesta visió veu a la dona com a víctima i per tant, afecta a la seva dignitat perquè elles estan obligades a realitzar controls sanitaris i policials. Les persones que es posicionen amb aquesta visió sovint parlen de dones prostituïdes, esclaves i explotació sexual. La manera que troben per eradicar la prostitució són promoure mesures de recuperació per a les víctimes. També opinen que no es pot regularitzar la prostitució perquè això significaria legitimar l'ús de la dona com a una mercaderia sexual, afavorint la violència i l'explotació sexual vers a elles. Així doncs, l'actuació és sobre la demanda, ja que sancionen als clients, de la mateixa manera que fan sensibilització social (Perramon, 2011).

La prostitució no s'ha de contemplar com a una opció d'autonomia econòmica, ja que no deixa de ser un tipus de violència que s'exerceix sobre les dones, negant els seus drets humans. Les condicions en les que exerceixen són denigrants i indignants. Cal lluitar contra les seves causes com és la pobresa, les xarxes de tràfic d'immigrants, etc. Aquest posicionament proposa l'eliminació de la prostitució, la reinserció i rehabilitació de les dones, el càstig als proxenetes i la dissuasió dels clients. Com que la prostitució no és reconeguda com a un treball, no poden gaudir dels drets com a treballadores com per exemple els contractes de treball, accés a la seguretat social, etc. És aquí on hi ha el risc de la pèrdua dels drets legals i d'obtenir els permisos de residència i de treball (Osborne, 2003).

La prostitució és com una institució patriarcal que obstaculitza a les dones per aconseguir la igualtat i també, les oprimeix. És per això que es multa a tots els agents implicats en la prostitució excepte a les dones que la practiquen, ja que són considerades com a víctimes i aquesta visió ofereix alternatives de treball (García i Álvarez, 2015). S'ha de penalitzar només a aquells que les prostitueixen, aquells que les trafiquen i que exerceixen contra elles la violència o promouen la prostitució. Anomenar treball en una activitat com és la prostitució, és legitimar i naturalitzar la venda de persones, i això emmascara el tràfic, la tracta i el proxenetisme (Lipszyc, 2013).

2.4.3. Regularització

Aquesta visió veu a la dona com a un perill que cal regular, limitar i controlar per protegir a la societat, ja que és impossible eliminar la prostitució. El que pretenen és eliminar el risc amb controls sanitaris i policials per mantenir l'ordre social (Perramon, 2011). Aquests controls sanitaris són obligatoris per a les dones, però no per als clients, i això porta a més aïllament i estigma, dificultant la seva sortida de la prostitució o bé, de voler canviar de professió. Si no fan aquests controls, estaran fora de la llei. Així doncs, amb el control es pretén invisibilitzar a les dones. Tampoc tenen autonomia laboral, ans al contrari, han de compartir els béns i acceptar les condicions de treball que ofereixen

(Osborne, 2003). La regulació implica exercir un control sobre les dones en comptes de regular la mirada del client i de la resta d'agents (Juliano, 2002a).

Aquest posicionament està present en algun Estat Europeu, però a Espanya no hi ha cap ordenança regulacionista. Veuen la prostitució com a una realitat inevitable i per tant, la millor estratègia és millorar les condicions de vida de les dones, establint normes per a que tinguin drets i prestacions socials com qualsevol altra treballador/a (García i Álvarez, 2015).

2.4.4. Legalista

Aquesta visió veu a la dona com a una treballadora i per tant, entén la prostitució com a un dret que totes les dones que vulguin puguin exercir de forma autònoma, de manera que ja no s'anomena serveis sexuals sinó treball sexual. També defensa la legalització d'aquesta activitat, que es reconeixin els drets de les dones com a treballadores (Perramon, 2011). Els legalistes consideren la prostitució com a un treball, reconeixen l'existència d'un àmbit de treball sexual voluntari i busquen la legislació de la prostitució, veuen la necessitat de comptar amb les opinions de les dones que exerceixen aquesta pràctica, i volen implementar mesures per a reduir l'estigma i la vulnerabilitat de les treballadores sexuals migrades (Juliano, 2005).

Els legalistes defensen que la prostitució no té res a veure amb la pèrdua de la dignitat, si es legalitza aquesta pràctica pot arribar a ser el treball més ben pagat al qual pot accedir la dona sense formació. A més, la legalització farà que les seves condicions de treball millorin, podran combatre amb el tràfic de persones i l'explotació sexual, de la mateixa manera que consideren que les dones no són víctimes i que per tant, poden decidir sobre el seu cos. El problema d'aquesta afirmació rau en el fet que es tenen en compte les necessitats dels usuaris, però no la de les treballadores. Així doncs, per a que es legalitzi el treball sexual, cal proporcionar una protecció efectiva i real a les treballadores sexuals, que puguin tenir accés als serveis sanitaris i formatius, que hi hagi més facilitat per a donar dret de residència a les dones migrades i

en tot moment, s'ha d'evitar els controls (sanitaris i policials) i la victimització (Fernández, Lienas i Juliano, 2007)

Hi ha interessos per a que la prostitució no sigui reconeguda com a una activitat laboral, és més, es busca el reconeixement dels locals com a negocis hotelers. D'aquesta manera, les dones passarien a ser clientes dels hotels pagant doblement per allotjament i manutenció, i per l'ús de les habitacions per a dur a terme les seves activitats. Així doncs, no es busca la regulació de la prostitució sinó l'acceptació social dels seus negocis i la seva normalització per a que deixin de fer intervencions policials i per evitar el tancament dels locals. El fet que no es reconegui la prostitució com a una activitat laboral porta grans conseqüències per a les dones migrades, ja que només els queda dues alternatives: o accedeixen amb contractes falsos o bé, es mantenen en la il·legalitat, fent-les més vulnerables a situacions d'explotació i esclavitud (Martín, 2006). A més, la desprotecció legal és molt gran, ja que els traficants i els empresaris del negoci solen quedar al marge de les sancions (Juliano, 2002a).

Malgrat el que diuen les diferents visions, l'interès que tenen els poders públics per regularitzar la prostitució no és altra que la recaptació o mantenir l'ordre social i la salut pública (Martínez, 2006). No obstant això, en cap moment es reforça els drets de les dones que exerceixen la prostitució i és per això que no serveix qualsevol regulació:

“Y es que, en el complejo mundo de la prostitución, las personas que la ejercen son en parte víctimas (como postula el modelo abolicionista), en parte “profesionales” de una actividad de riesgo para sí mismos y para terceros (como enseña el modelo reglamentista) y también en algunos casos, participantes y/o víctimas de auténticas conductas delictivas (según observa el modelo prohibicionista)”. (Martínez, 2006:118).

3. Mètode

Aquest estudi s'ha confeccionat a partir d'una metodologia qualitativa. La tècnica està basada en entrevistes, on en l'apartat de resultats es farà l'anàlisi corresponent. Per tal d'obtenir els coneixements sobre com intervenen els diferents serveis, entitats i institucions, les necessitats i circumstàncies que

porten a les dones a exercir la prostitució a la Jonquera, m'he centrat en els membres de la Taula de Prostitució. El motiu pel qual he triat fer les entrevistes a aquests membres i no a persones alienes és pel fet que són professionals especialitzats en aquesta temàtica, i treballen amb les dones de forma directa. De fet, la finalitat de la Taula de Prostitució és la de donar cobertura a les necessitats que presenten les treballadores sexuals, a més de fer un treball interdisciplinari per tal de solucionar tots aquells aspectes de les quals no poden fer front un mateix servei, entitat o institució. Les dues reunions periòdiques que realitzen serveix per a parlar de casos específics i també, per continuar treballant per tal d'aconseguir que a nivell legal es pugui fer quelcom. Així doncs, l'objectiu de les entrevistes és aprofitar el bagatge que tenen les diferents professionals per tal d'extreure uns resultats acurats.

Per mantenir la confidencialitat dels professionals referents de cada entrevistada, no esmentaré noms sinó que per a fer l'anàlisi de l'apartat següent, es farà sense especificar les dades personals. En total, han participat deu persones en aquesta investigació des de diferents àmbits i disciplines, aportant una visió i una perspectiva que els diferencia i que enriqueix el present estudi. Les entrevistes s'han realitzat des de finals de març fins a finals d'abril, totes individualitzades excepte una, que ha sigut en parella. L'eina utilitzada és l'entrevista, ja que és la que millor s'adequava als objectius d'aquest article. El tipus d'entrevista és semiestructurada, ja que eren un guió de preguntes però que en tot moment s'ha buscat que l'entrevistada s'obri per tal d'enriquir el present estudi. En el disseny de l'entrevista s'ha tingut en compte tant els objectius de l'article com la fonamentació teòrica de l'apartat anterior.

4. Resultats

En aquest apartat es farà un anàlisi de les entrevistes realitzades als diferents professionals de la Taula de Prostitució. La finalitat d'aquest punt és la de donar resposta als objectius plantejats en el present article, tot contrastant amb el marc teòric.

Per tal de saber quines necessitats presenten les treballadores sexuals, totes les entitats i institucions indiquen que falta un servei d'acompanyament permanent, ja sigui per atendre a una necessitat puntual com per atendre-les de forma integral. Aquestes necessitats es basen en assessorament jurídic i informació del retorn voluntari (multes, divorci, custòdia dels menors, etc.), temes econòmics i per menjar, oferir un entorn protegit tant per a elles com als seus fills, allotjament, recursos per sortir del control del proxeneta, inserció sociolaboral, que tinguin facilitat en l'accés als tràmits que els faci falta, accés a l'oci i al temps lliure. Es recalca la importància d'oferir un servei d'acompanyament als punts de trobada, doncs és un lloc que per a la dona li genera molta por per si es troba amb el proxeneta o algun familiar d'ell. En una de les deu entrevistes realitzades, es denota la necessitat d'un recurs permanent per vincular a la ciutadania i d'aquesta manera, proporcionar a les dones una xarxa amb qui es puguin recolzar. Les treballadores sexuals acaben mantenint una relació sentimental amb el proxeneta per a poder sobreviure, i acaba essent una estratègia per a la seva supervivència. Així doncs, la única xarxa que tenen és la del proxeneta, la seva família i entre les mateixes dones. És per això que es recalca el fet que hi hagi un servei permanent dedicat al treball comunitari per empoderar a les dones i també, per establir lligams amb la ciutadania. Altres necessitats que es presenten a nivell sanitari és el control i/o l'interrupció de l'embaràs i de les ITS¹, preservatius i barreres anticonceptives. Segons les entrevistes, falten tots aquests serveis per evitar el contacte i el control del proxeneta.

Dues de les deu entrevistades comenten la importància que es legisli el treball sexual, ja que la prostitució es mou dins un buit legal. També comenten que amb la llei Mordassa s'ha intentat regular la prostitució, però sense garantir els drets a les dones. De fet, una de les entrevistades narra que no existeix cap model pur, sinó que encara que es centrin en un d'aquests, s'acaba barrejant entre la resta de models. Es ressalta que és molt complicat atendre a les necessitats de les treballadores sexuals, tenint en compte que aquestes

¹ Infeccions de Transmissió Sexual.

necessitats poden canviar amb una legislació, i cal oferir recursos reals segons la situació de cada dona.

En la fonamentació teòrica es narra que hi ha autors que afirmen que la situació de les dones s'agreuja donada la seva desconexió als recursos del seu entorn. Aquesta informació es confirma quan les entrevistades recalquen la importància d'implementar un recurs de forma permanent, ja sigui per dur a terme un acompanyament dels fills als punts de trobada com de fer teixit social amb la ciutadania. És en aquest punt on és essencial un acompanyament per tal de conèixer els diferents recursos que pot proporcionar l'entorn i el funcionament d'aquests. A més, aquest recurs permanent pot funcionar per atendre a les dones des de la seva pròpia vulnerabilitat, fet que moltes de les entrevistades recalquen que faria falta de treballar amb les dones. Per evitar que torni a exercir la prostitució, cal fer un treball profund en totes les àrees que conforma el propi individu i per això, cal aquest recurs permanent que algunes de les entrevistades nombren. A més, cal assegurar a les dones una protecció jurídica per tal d'aconseguir desmantellar les organitzacions delictives. Algunes de les entrevistades coincideixen que fa falta aquest recurs per cobrir les necessitats ja esmentades, i que els autors del marc teòric d'aquest article també incideixen en aquest fet.

Seguint amb els objectius plantejats de l'article, gràcies a les entrevistes s'han extret quines són les circumstàncies que porten a les dones a exercir la prostitució. Vuit de les deu persones entrevistades expliquen que no hi ha un perfil de dona, sinó que són diversos els motius que les han dut a fer aquesta pràctica i que per tant, es parla de circumstàncies i no de perfils. Les entrevistades coincideixen en què la majoria de dones són d'origen immigrant amb una bretxa de desigualtat de gènere i econòmica, han tingut poc accés a l'educació i al món laboral qualificat. Algunes d'aquestes dones han estat enganyades al seu país d'origen, ja que sabien que anirien a exercir la prostitució però no en les condicions en les que ho farien o bé, els hi prometien una feina de cambrera però acabaven venint a exercir obligades i amenaçades

a fer-li'ls mal a elles o a la seva família. Tampoc sabien que estarien explotades i que els beneficis no serien per a elles.

Si analitzem el fenomen de la prostitució a la Jonquera, segons una de les entrevistades relata que es tracta d'una població homogènia amb un grup d'iguals, en un cantó de la carretera s'hi troben les dones amb unes característiques similars i de la mateixa zona de procedència, amb uns dos o tres proxenetes de les quals mantenen una relació sentimental. Així doncs, formen una organització on el proxeneta exerceix el control. En una altra zona, hi ha un altre grup de dones amb el mateix estil de vestimenta, totes tatuades a la pell amb el nom del proxeneta, obligades a exercir soles i només estan en parella quan hi ha una noia nova que necessita ser controlada. A la carretera, s'hi troben les noies que comencen a exercir, normalment són molt joves de divuit anys; però mai menors ja que els proxenetes s'asseguren que tinguin la majoria d'edat, no parlen el castellà i estan controlades. S'hi solen estar un període a la carretera i al cap d'un temps, desapareixen o bé, fan rotació de zones per evitar que tinguin vincle amb els clients i per a que hi hagi diversitat de dones. Tant a les dues zones, el proxeneta actua com a un gran benefactor per al grup, ja que capten a les noies al seu país d'origen amb promeses de coses que mai havien somiat, captades en entorns més pobres, orfenats o bé amb altres situacions precàries (fills amb discapacitat, noies criades pels seus avis, etc.). La família del proxeneta es converteix en la família d'aquestes noies. En el cas de la prostitució en clubs, malgrat hi hagi més seguretat i millors condicions, algunes dones no hi volen anar. Això és degut a que han de pagar l'habitació i coses bàsiques com tovalloles, beguda, perruqueria i maquillatge, etc. Per tant, implica guanyar més diners per fer front a aquest pagament, més els serveis que hagin realitzat per pagar al proxeneta i/o enviar diners a la seva família.

Algunes entrevistades també apunten que la cultura hi juga un paper molt important. En el cas de les noies nigerianes són controlades d'una altra manera: amenacen a les seves famílies i a elles mitjançant el vudú. D'aquesta manera, els proxenetes s'asseguren el pagament dels deutes. Una altra

circumstància que les porten a exercir és que són dones venudes pels seus propis pares, ja que sacrifiquen a un o dos membres de la família per a poder sobreviure. També és important el paper de la dona, ja que hi ha països on la dona adopta un rol tradicional, i el fet d'obtenir ingressos i poder ajudar a la seva família fa que se la vegi amb un cert estatus.

Apareix la prostitució com a una alternativa per a les dones en situació de vulnerabilitat per a poder obtenir ingressos. Aquestes són les alternatives que se li han deixat. La prostitució és un atractiu econòmic per a les dones, ja que les altres feines per a les persones novingudes serien de treballadora domèstic, neteja, etc., i són feines molt precàries. A més, hi ha dones que estan en situació irregular, fet que dificulta la seva inserció laboral donat a la manca de papers per a poder tenir una feina i ser contractades. Segons dues de les deu entrevistes, la situació d'irregularitat les porta a tenir por a que se les expulsi del país, fet que no recorren ni demanin ajuda a la policia. Altres entrevistades relaten que no venen a la entitat o institució perquè tenen molta por de perdre la custòdia dels menors o bé, no poden suportar l'estigma que genera la seva activitat laboral.

Per a que aquestes dones puguin sortir del control del proxeneta, s'han de veure com a víctimes i l'han de denunciar. Dues de les deu entrevistades relaten que el problema rau en què no se senten com a víctimes, sinó que al mantenir una relació sentimental amb el proxeneta esdevenen un lligam afectiu molt fort. Un altre factor que les fa vulnerables és el fet que no es garanteix la protecció de la dona i dels seus fills (moltes d'elles tenen fills amb els proxenetes), i guanya la por i la falta de recolzament. També suma a que moltes es troben en situació d'irregularitat, i si denuncien, tenen por a que se les expulsin, augmentant el seu deute perquè han de fer front al pagament de la seva expulsió. Tots aquests factors fan que acabin retirant la denúncia o bé, segueixen permetent les agressions i l'assetjament per part de la seva parella-proxeneta. Un indicador que ens pot donar l'alerta que una dona està en situació de tracta és quan no porten cap documentació, i només tenen una fotocòpia del seu carnet d'identitat. Solen contestar que no porten la

documentació per por a que li robin o a perdre-ho, però sol ser el proxeneteta qui els hi treu.

En general, es donen tres situacions: dones que exerceixen la prostitució fins que troben la parella (rescatador), dones que exerceixen de forma puntual perquè necessiten ingressos i és la via més ràpida i finalment, dones que fan funcions de madam que es dediquen a fer acompanyaments a les dones que realitzen aquesta pràctica (solen ser dones que han estat en un entorn proper a la prostitució o que han exercit durant un temps). Malgrat s'hagin explicat les circumstàncies que porten a les dones a exercir la prostitució, totes les entrevistades coincideixen que no s'ha de generalitzar. No totes les noies ho fan obligades ni totes estan en tracta o tràfic d'éssers humans. Els motius que les porten a exercir són diverses, ja sigui per pagar la carrera universitària, per guanyar ingressos ràpid per ajudar a les seves famílies, per sobreviure, per pagar-se la droga, o perquè estan en situació de vulnerabilitat i/o de tracta.

Ara, si comparem aquests resultats amb el que s'ha descrit a la fonamentació teòrica, hi ha autors que apunten que les circumstàncies es donen en famílies pobres i desestructurades, amb un baix nivell d'escolarització, d'origen immigrant i en situació d'exclusió. Es confirma tot això quan les entrevistades comenten que moltes de les dones tenen una situació de vulnerabilitat i de precarietat que les fa dur a practicar la prostitució. No obstant això, els diferents autors citats i les entrevistades recalquen que no s'ha de generalitzar, doncs els motius que tenen per a exercir són diversos.

Finalment, l'últim objectiu d'aquest article és conèixer com intervenen els diferents serveis, entitats i institucions. Segons les persones entrevistades, calen uns eixos d'actuació per tal de realitzar una prevenció per promoure la convivència ciutadana. Es tracta de visibilitzar la situació, actuar i donar eines a la població per prevenir tot tipus de violència i crear una xarxa encaminada a la millora de la convivència. A més, calen campanyes de sensibilització i educació afectivo-sexual a les escoles i instituts per tal de treballar l'estigma, la no normalització al proxenetisme i al sexe pagat. D'aquesta manera, es busca

combatre contra el tràfic i l'explotació sexual. També s'assenyala de la importància de tenir recursos dirigits a l'atenció a les dones vulnerables oferint una protecció legal, que rebin una atenció psicològica i sanitària, de la mateixa manera que es donin més facilitats a l'accés a l'administració i a les prestacions socials, i de fer un treball d'inserció sociolaboral adients per promoure l'autonomia i l'empoderament de les dones.

Altres entrevistades comenten que és molt important fer un treball transfronterer amb França, ja que molts dels clients són joves francesos. Així doncs, cal fer un treball socioeducatiu amb els joves francesos per tal d'evitar que se segueixi invisibilitzant el fenomen de la prostitució, i també per tal de treballar amb la no normalització del sexe pagat i dels abusos sexuals cap a les dones. Quatre de les deu persones entrevistades recalquen que és essencial evitar la victimització secundària. Per això, cal tenir molta coordinació amb els diferents agents que treballen contra el fenomen de la prostitució, i fer accions i línies d'intervenció encaminades a agilitzar el pas dels diferents serveis i recursos, i que no quedi tot en burocràcia sinó que se'ls facilitin el circuit d'accés a aquests. Gairebé totes les entrevistades coincideixen que cal fer consultes personalitzades per evitar que les dones pateixin qualsevol tipus de control, ja sigui per part d'un proxeneta o per una madam. Quan hi ha la detecció d'un possible cas de tracta, és imprescindible el treball en xarxa entre professionals i la coordinació directa amb la persona responsable. També és molt important i imprescindible el vincle que es pugui establir amb la dona per tal de poder treballar la seva vulnerabilitat, i la seva visió com a víctima.

Com a intervenció, cal que hi hagi una policia especialitzada en la tracta i tràfic d'éssers humans a la Jonquera. A més, fan falta eines i variables per tal de facilitar la detecció d'aquests tipus de casos. Tal com diu una de les entrevistades, una víctima de tracta pot ser qualsevol persona. No és cert que sigui una dona pobre en situació de vulnerabilitat o de precarietat, aquesta afirmació és només un estigma més.

És molt important fer una formació contínua sobre prostitució, en l'atenció integral de la dona des de la seva vulnerabilitat per tal de donar cobertura a les seves necessitats. De la mateixa manera, els diferents serveis, entitats i institucions s'han d'anar adaptant a les noves necessitats que vagin sorgint. Per tal de combatre la prostitució, és necessària l'aportació de tots els àmbits i les diferents disciplines per a garantir les diferents perspectives i focalitzar en totes les àrees que conforma l'individu, ja sigui des de l'àmbit social, sanitari, familiar, etc. Així doncs, cal fer una xarxa multidisciplinària i pluridisciplinària entre professionals.

Quatre entrevistades coincideixen que és molt important una legislació en temes de prostitució. No obstant això, resulta complicat ja que és molt difícil posicionar-se en les diferents mirades i en com es pot erradicar aquest fenomen. Sigui quin sigui el resultat que faci el Govern quan s'aprovi una llei al respecte, poden originar noves necessitats a les dones, però per això cal que els diferents partits polítics facin una legislació adoptant una de les formes mencionades a la fonamentació teòrica: abolició, prohibició, legalització o regularització.

Contrastant amb el que diuen les entrevistades i a la fonamentació teòrica, la part de la intervenció és molt important per a fer un treball des de la seva vulnerabilitat i per empoderar-les, amb la finalitat de proporcionar unes eines i recursos adients a les seves necessitats. Tant els autors citats en el marc teòric com les entrevistades, apunten que és molt difícil incidir en la prostitució, ja que fa falta una legislació que abrigui tot aquest fenomen. Falta que l'Estat es posi en base a una llei les necessitats de les dones poden canviar, i els diferents recursos existents hauran d'intervenir segons aquestes, a més que faran falta nous recursos i de caràcter permanent per donar cobertura a les noves necessitats que es presentaran.

6. Discussió i conclusions

Després del buidatge de les entrevistes, s'ha pogut analitzar el seu contingut, tot contrastant el que deien les entrevistades amb la fonamentació teòrica del

present article. A partir del que s'ha extret als resultats, es pot concloure que fan falta més serveis de caràcter permanent per tal de donar cobertura a les necessitats de les dones. A la vegada, fa falta més suport als serveis, entitats i institucions que atenen de forma directa a les treballadores sexuals, ja que les han d'atendre de forma integral i això implica més recursos (ja siguin materials, econòmics, personal, etc.). A més, és essencial que entre aquests hi hagi una bona coordinació i que treballin de forma multidisciplinària.

Tal com s'ha anat veient al llarg d'aquest article, són varies les circumstàncies que han dut a les dones a exercir la prostitució. Per tant, cal que es tinguin en compte totes aquestes variables i que hi hagi un servei que treballi des de la seva vulnerabilitat i amb les seves demandes, tot tenint en compte el marc social i jurídic que es troba el nostre país. El que es pretén és que hi hagi un servei que tingui en compte les necessitats canviants de les dones, de la mateixa manera que proporcionin atenció, assessorament i acompanyament jurídic, assegurant la protecció de les dones per a que puguin denunciar els casos de tracta, tràfic i explotació sexual. A més, ha de ser un servei que fonamenti la seva autonomia, les empoderi per a que puguin sortir de la prostitució, buscant altres alternatives laborals.

Com a intervenció, és essencial que la Taula es posi d'acord i comencin a incidir en dur a terme programes i projectes de sensibilització i conscienciació amb els infants i joves de l'Alt Empordà. L'objectiu d'aquest hauria de ser la d'entendre què és la prostitució, les condicions amb les quals elles exerceixen, reduir el masclisme i el consum del sexe pagat. A més, cal incloure als joves francesos en aquests programes, doncs el treball que s'ha de realitzar hauria de ser el mateix i faltaria que el projecte transfronterer que s'està fent serveixi en ambdós països. És a dir, hi hauria d'haver més cooperació entre França i Espanya (a nivell regional, local, etc.), incidint sobretot a les zones de La Jonquera i Perpinyà per fer un treball en conjunt en els àmbits educatius. A la vegada, és important realitzar campanyes de sensibilització en els llocs turístics per evitar els estereotips de la festa acompanyat de consum sexual.

Recalco que el principal obstacle que ha trobat aquest estudi és que en general, hi ha un desconeixement sobre com intervenen els diferents serveis, entitats i institucions, afegint la desconexença de les funcions i tasques que realitza cada professional, a més de les competències que li són assignades (per exemple, la policia).

Com a punt important, cal que la Taula aporti les seves visions de la prostitució, les comparteixin i les consensuin per tal de poder aconseguir que el Govern faci una legislació. És primordial el treball en xarxa amb altres taules de prostitució que hi hagi en tot el territori espanyol. És en aquest punt on realment es podrà incidir més en les necessitats sorgides de les dones, ja que en l'actualitat, la prostitució avarca massa i és molt complicat donar cobertura a tot el que implica la prostitució a la Jonquera.

7. Bibliografia

Avarquez, S. (Dir.) (n.d.). *Effets frontières dans l'Espace Catalan Transfrontalier: Vécus, usages sociaux et représentations du phénomène prostitutionnel*. Perpinyà: Institut Catalan de Recherche en Sciences Sociales.

Estébanez, P. (2002). VI. Prostitución femenina y salud. Dins de Estébanez, P., Basteiro, S., Dorado, M^a.L., Mª Gil, C., Harlem, G., de Lucas, J., Sánchez, A. *Exclusión social y salud: balance y perspectivas* (p.113-130). Barcelona: Icaria editorial.

Fernández, E.; Lienas, G.; Juliano, D. (2007). La prostitució a debat. Dins de Oliver, A., Santos, A., Olero, M., i Roca, N. (Coords.), *Sabem fer i fem saber: Trobades de dones a Catalunya 2, 3 i 4 de juny de 2006* (p.388-397). Barcelona: Xarxa Feminista de Catalunya.

García, A. G.; & Álvarez, C. D. (2015). Una propuesta de medidas integrales para abordar la situación de prostitución en España. *Journal of Feminist, Gender and Women Studies*, (1).

Juliano, D. (1998). *Las que saben: subculturas de mujeres* (1ª ed.). Madrid: horas y HORAS.

Juliano, D. (2002a). *La prostitución: el espejo oscuro*. Barcelona: Icaria editorial.

Juliano, D. (2002b). *Presunción de inocencia: riesgos, delito y pecado en femenino*. Donostia-San Sebastián: Tercera Prensa-Hirugarren Prentsa.

Juliano, D. (2005). *Les altres dones. La construcció de l'exclusió social: els discursos que ens uneixen i ens separen* (1ª ed.). Barcelona: Institut Català de les Dones.

Lipszyc, C. (2013). Mujeres en situación de prostitución: ¿Trabajo o esclavitud sexual? *Blog prostitución No*. Disponible en: <http://pordignidad.blogspot.com.ar/2013/06/mujeres-en-situacion-de-prostitucion.html> Consultado, 12(07), 016.

Martín, E. (n.d.). Mercado de trabajo: género e inmigración. Dins Harresiak Apurtuz, *Mujeres migrantes, viajeras incansables: monográfico sobre género e inmigración*. Bilbao: Harresiak Apurtuz.

Martínez, F. R. (2006). La prostitución ante el derecho: problemas y perspectivas. *Nuevas Políticas Públicas: Anuario multidisciplinar para la modernización de las Administraciones Públicas*, (2), 97-119.

Osborne, R. (2003). La organización de la sexualidad en Occidente: el papel de la institución en la prostitución. Dins de Guash, O. i Viñuales, O. [eds.]. *Sexualidades: Diversidad y control social* (p.235-257). Barcelona: Edicions Bellaterra.

Perramon, L. (2011). La compleja realidad de la prostitución: análisis y perspectivas. *Revista de Treball Social: El tercer sector en el marc de les polítiques socials*, 193, 117-135.